

СИМВОЛІКА

Організації українських націоналістів

Олександр Кучерук (Київ)

Символіка ОУН набула свого поширення у фалеристиці, але не завжди колекціонерам та дослідникам вдається «розшифрувати» окремі відзнаки та інші фалеристичний матеріал, що пропонується з ОУН. Сподіваємося, що пропонувана розвідка буде корисною для усіх хто цікавиться фалеристикою ХХ століття.

Організація українських націоналістів (ОУН) була створена на початку 1929 р. внаслідок об'єднання кількох націоналістичних організацій на Першому конгресі українських націоналістів у Відні.

У процесі підготовки дискутувалася назва майбутньої націоналістичної організації, пропонувалися, зокрема «Ліга розбудови нації» (Д. Андрієвський)[1], «Національне лицарське Братство Святого Юрія»[2], «Організація націонал-державників»[3]. Але всі згодилися з назвою Організація українських націоналістів, що й була затверджена на установчому конгресі.

Досить швидко постало питання про організаційні емблеми, гімн та прапор, хоча на установчому Конгресі це питання не розглядалося і не було зафіксовано в Устрої (статуті) організації. Доречно зауважити, що і в подальшому статуті ОУН не нормували організаційної символіки. У разі потреби приймалися окремі ухвали Проводу чи інших уповноважених на те органів ОУН. На першому етапі до часу запровадження емблеми ОУН використовувалися шрифтова печатка та штамп Проводу українських націоналістів, а на окремих документах шрифтова печатка Української військової організації.

Цікаво, що під час розробки свого проекту української націоналістичної організації – «Ліга розбудови нації», її автор, Д. Андрієвський, запропонував і проект емблеми, де увів у композицію вертикально спрямований меч – «За свою відзнаку Ліга має Тризуб, складений з ліри у формі волових рогів і сторч поставленого меча. Літери Л, Р, і Н відповідно розволені, доповнюють цілість. Рисунок її синій, а тло золоте» [4] (Рис. 1).

Проект статуту «Національного лицарського Братства Святого Юрія» подавав такий опис емблеми організації – «синій лапатий хрест з золотим обводом» [5].

У офіційному органі Проводу українських націоналістів журналі «Розбудова Нації» (1929 р., число 6–7) у офіційній частині опубліковано «Звідомлення ч. 4»:

«І. Розписуємо конкурс на:

а) прапор Організації українських націоналістів,

б) гімн Українських націоналістів (текст і музика),

в) відзнаку для членів О.У.Н.

II. Умови конкурсу слідує:

1) у конкурсі можуть взяти участь і не члени О.У.Н.

2) найліпші проекти будуть нагороджені слідує:

а) прапор - к[рон] ч[еських] 300;

б) гімн - к[рон] ч[еських] 500;

в) відзнака - к[рон] ч[еських] 200;

3) нагороди визначатиме окрема комісія покликана Проводом;

4) нагороджені проекти переходять на власність Проводу українських націоналістів;

5) речинець надсилки проектів кінчиться з днем 30 вересня 1929. р.

б) проекти надсилати на адресу Секретаріату Проводу або Редакції «Розбудови Нації» [6].

Склалося так, що термін закінчення конкурсу не був дотриманий, перше повідомлення ПУН про наслідки конкурсу опубліковано в «Розбудові нації» здвоєному червено-липневому числі 1929 р. Невідомо, на жаль, склад конкурсної комісії, які і скільки проектів надійшло на конкурс. Лише з повідомлення про затвердження герба можна довідатися, що на конкурс надійшло кілька варіантів проектів герба. Нещодавно вдалося виявити в Архіві ОУН один з проектів емблеми ОУН. Це сім кольорових малюнків, виконаних одним автором. П'ять малюнків це варіантів однієї композиції, в основу якої покладено державний тризуб у поєднанні з «галицьким левом». Два інші – державний тризуб на круглому щиті. Особливості кожного з малюнків можна прослідкувати за опублікованими малюнками (рис. 2–8).

У 1–2 числі «Розбудови Нації» за 1932 р. опубліковано рішення Проводу про затвердження емблеми ОУН (подано її кольоровий зразок) та текст гімну.

«Офіційна частина.

Від Проводу ОУН.

I. Подаємо до відома членству ОУН, що з надісланих проектів відзнаки-гербу ОУН прийнято проект, поданий артистом маляром проф. Р. Лісовським. Репродукцію відзнаки-гербу подаємо окремо відбиткою як прилогу до біжучого числа «Розбудови Нації» (рис. 9).

II. Принятий герб ОУН буде уживаний як відзнака для членів ОУН, на прапорі, печатках, фірмових бланкетах, на накладці офіційного органу ОУН, тощо, отже всюди там, де йде про офіційний виступ ОУН на зовні» [7] (рис. 10-15).

Затвердженою емблемою (гербом) ОУН є стилізований золотий тризуб, у якого середній

елемент у формі двосічного меча – за ним закріпилася назва «націоналістичний тризуб». Цей знак поміщено на щиті білого із золотою смужкою по краю щита. З часом емблема зазнала незначних доопрацювань, зокрема колір щита був вдало замінений з білого на синій. Досить часто використовувався лише тризуб з мечем без щита, приклад того обкладинка журналу «Розбудова нації», де починаючи з числа за січень-лютий 1932 р. до останнього числа у 1934 р. часопису містився тризуб без щита. Використовувався у такій формі на різноманітних організаційних бланках, листівках, пропам'ятних марках, грамотах тощо (рис. 12–15).

Автор емблеми відомий митець Роберт Лісовський (1893–1982), народився у м. Запоріжжя, вчився у Київській студії О. Мурашка, Українській академії мистецтв у М. Бойчука та Г. Нарбути, потім закінчив Берлінську академію мистецтв. Професор Української студії пластичного мистецтва у Празі (1929–1945). Після Другої світової війни жив в Італії, Великій Британії, Швейцарії. Уславився як графік, ілюстратор українських поетичних збірок, автор прикладної графіки. Помер у Женеві (Швейцарія).

Інформація ПУН у 1–2 числі «Розбудови Нації» 1932 р. також містила розділ, який стосується гімну ОУН.

«III. Із надісланих проектів тексту гімну ОУН прийнято проект, поданий одним із наших найвизначніших поетів (Олесь Бабій – автор), що запропорений у ворожій тюрмі. Слова прийнятого гімну є наступні:

*Зродились ми великої години
З пожеж війни і з полум'я вогнів,
Плекав нас біль по втраті України,
Кормив нас гнет* і гнів на ворогів.*

*І ось ідем у бою життєвому
Міцні, тверді, незломні мов граніт,
Бо плач не дав свободи ще нікому
А хто борець, той здобував світ.*

*Не хочемо ні слави, ні заплати.
Заплатою нам радість боротьби:
Солодке нам у бою умирати,
Ніж в путах жити мов німі раби.*

*Довалі нам руїни і незгоди;
Не смів брат на брата йти у бій.
Під синьожовтим прапором свободи
Зєднаєм весь великий наріп світі.*

* В архівному тексті замість «гнет» слово «бунт», замість «радість» слово «розкіш».

*Велику правду для усіх єдину
Наш гордий клич народів несе:
Батьківщині будь вірний до загину
Нам Україна вища понад все!*

*Веде нас в бій борців упавших слава.
Для нас закон найвищий та приказ:
Соборная Українська Держава
Міцна й одна від Сяну по Кавказ.*

IV. На вище подані слова гімну ОУН розписуємо конкурс на музику. Умови конкурсу наступні:

1. У конкурсі можуть взяти участь і не члени ОУН.
2. Прийнятий найліпший проект буде нагороджений квотою к[рон] ч[еських] 500.
3. Про прийняття проекту рішить Провід ОУН на підставі оцінки окремої комісії, покликаної Проводом, з рядів фахівців.
4. Нагороджений проект переходить на власність Проводу Українських Націоналістів.
5. Речинець надсилки проектів минає з днем 30.V.1932. Однак є бажаним, щоб ті особи, що думають взяти участь у конкурсі, повідомили нас про це заздалегідь, уже у хвили, коли таке рішення повзяли, без огляду на виконання своєї праці, (при таким повідомленні не треба подавати правдивих назвиск, а псевдоніми). Це дасть змогу зорієнтуватися в кількості майбутніх проектів, і або скорше закінчити конкурс, коли б усі заповіджені проекти впилилися скорше, або навпаки, продовжити остаточний речинець, коли б не всі проекти своєчасно наспіли.

6. Проекти і переписку надсилати на адресу: «Rozbudova Nacii», Praha-Smihov, Podtovni schanka s. 37. HSR.» [7].

На конкурс було подано кілька проектів гімну під девізами чи псевдонімами. В архіві ОУН у Києві зберігаються п'ять оригіналів поданих на конкурс поезій. На конкурсних проектах дати не вказувалися, усі вони написані рукою, чорним чорнилом чи олівцем. У справі також знаходиться текст О. Бабія (подано вище), що був визнаний переможцем, і видрукований додатково на окремому аркуші на друкарській машинці. Під девізом «А-Б» пропонувалися такі слова гімну:

«Проект гімну Українських Націоналістів.

*Нехай реве ворожа хмара:
Вона завзятим не страшна!
На кривду – чин! На злочин – кара!
На гніт – ненависть воєнана!*

*До нас, все горде і відважне!
Вперед, від кволих і нікчем!
Ми осягнемо недосяжне
Незломним духом і мечем!»*

Інший проект надійшов під девізом «С»:

Гімн ОУН.

*О, Україно! Хай нас людство судить, --
Тобі одній – думки і кожен рух!*

*Твоїм щитом – гарячі наші груди,
Твоїм мечем – ці мільйони рук!
За ясні зорі і за тихі води
Твоїх степів, спустошених огнем
Світи запалим, стопчемо народи!!
О, Україно! Слухай, ми ідем!»*

Проект під девізом «К. В.»:

«Український марш.

*Доволі німої покори!
Доволі прохань і жалів!
Не будем носити окови
На батьківській рідній землі!!*

*В неволі Дніпро і Карпати –
Гартуйтеся, серця насталить!
Іде Український Диктатор
Для волі майбутніх століть!»*

*З Амуру, з Кубані, з Кавказу,
З над Сяну і Тиси-ріки, -
Послушні одному приказу
Повстануть залізни полки!!*

*Єдиним жагучим девізом:
Зітрімо кордони-Збручі!!
Держава – це кров і залізо...
Свобода – це вістря мечів.*

*Здригне і Москва і Варшава,
З над Прута Румун утече, --
Велика могутня держава –
Єдина, народним кличем!»*

Ще один проект написаний тією самою рукою, що й попередній текст, але поданий під псевдонімом К. Кубанець, і був варіантом попереднього тексту.

«Гімн українських націоналістів»

*«Доволі рабської покори!
Доволі прохань і жалів!
Не будем носити окови
На батьківській рідній землі!*

*Не довго нас будуть топтати
Волохи, Ляхи, Москалі, --
Встає Український Диктатор
Для волі майбутніх століть!»*

*З Амуру, з Кубані, з Кавказу
З над Сяну і Тиси-ріки, -
Лиш Його, - одному приказу
Послушні незламні полки.*

*Єдиним, жагучим девізом: -
Затерти кордони-Збручі!
Фортуна - це Кров і Залізо!
Ми щастя - свогого ключі!*

*Одно нам залишилось право: –
Це кріс і граната в руці.
Упершу пробовув лаву
Ставайте одважні борці.*

*Розколе московську темряву
Архангел огненным мечем!
Могутня Велика Держава! –
Єдиним народним кличем.»*

Усі тексти були ширими та патріотичними, але мало професійними, видно, що писали аматори. Характерним є намагання писати піднесено, текст певною мірою характеризує розуміння активної частини української еміграції збройно боротися за відновлення української державності – «Тобі одній думки і кожен рух! // Твоїм щитом – гарячі наші груди, // Твоїм мечем – ці мільйони рук!». Основна мета боротьби це «Соборная Українська Держава // Міцна й одна від Сяну по Кавказ», що мету можна досягнути лише у тісній співдії усіх українців від Далекого сходу до крайніх етнографічних територій на Заході. Відчувається дух епохи, промовисто є тема вождя – «Встає Український Диктатор // Для волі майбутніх століть!». Аналізуючи подані на конкурс проекти текстів гімну ОУН, пересвідчуємося, що конкурсна комісія з наявних вибрала найкращий варіант тексту.

Автор слів гімну ОУН Олесь Бабій (1897–1975) народився на Галичині. Член ОУН, учасник установчого Конгресу українських націоналістів у Відні (1929), зазнав переслідування за націоналістичну діяльність. Рано почав літературну діяльність, належав до групи символістів, що гуртувалися навколо журналу символістів «Митуса». Перша його збірка вийшла у 1923 р. Після Другої світової війни в еміграції у Німеччині та США він був активним громадсько-політичним діячем. Помер у Чикаго (США).

На оголошений додатковий конкурс музики гімну в наступні місяці надійшло кілька варіантів, які були розглянуті комісією і найвдаліші (на думку комісії) – опубліковані того самого року у «Розбудові Нації».

Цитуємо:

«4. а) На розписаний конкурс на музику до прийнятого гімну-маршу ОУН («Зродились ми великої години...») вплинуло, в установленому речинці 5 проектів. Ті проекти оголошуємо в біжучому числі «Розбудови Нації», без подання прізвищ авторів. Заразом даємо можливість нашим членам та симпатикам висловити свій погляд про ті проекти, а то ще до скликання конкурсної комісії (приблизно 15.X. б. р.)...» [8].

Остаточний варіант гімну, що був затверджений Проводом, опублікований без жодних коментарів чи повідомлення на вклейці у 3–4 числі «Розбудови Нації» 1934 р.

Прізвище автора мелодії О. Нижанківського не вказувалося (як і автора слів О. О. Бабія). Композитор і органіст Омелян Нижанківський (1895–1973) народився в м. Рогатині, музику вивчав у Віденському університеті, викладав у консерваторіях Каїру та Берна. Автор музики для органу, хорових церковних і світських хорів, інструментальних та вокальних творів тощо. Помер у Берні (Швейцарія).

1

2

3

4

5

6

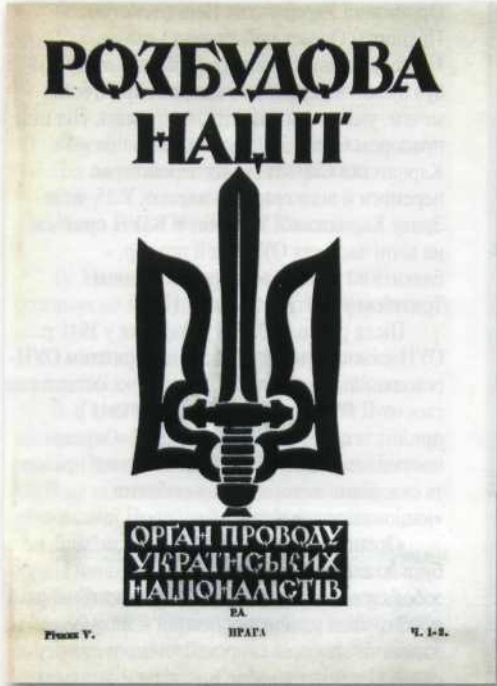
7

8

9

10

11

13

12

14

17

18

19

Український націоналіст

Річник І. ч. 1.

Вересень

1933.

УКРАЇНЦІ!

В час напруженого змагу Українського Народу з відвічними ворогами України за свинення їх ярма та знищення їх жорстоко кривавого гнування на відвічній, трудом і кровю наших лидарських предків, здобутий і освячений землі, необхідні є *лиці дороговкази* єдиноправильного шляху у світле майбутнє України. У той грізний час боротьби на смерть і життя необхідні є *лиця, прості й тверді* *ключі*, що громом лунали б по всій українській землі та які вказували б усім, що і як треба робити, як боротися з москалями, ляхами і прочими наздниками, щоби вийти переможцем з тієї боротьби, яка ось *вже шістнадцять літ* безперервно горить на Україні як довга вона і широка. Треба *ключів* коротких, звязаних як приказ, що розпеченим залізом врізувалися б в м'язи, що творили б силу, від якої мов від гранітної скали, відбилися б хвилі ворожого наступу; силу, яка безперервно, і неспинно могутюючи, котилася б мов буревій, грізна і нестримана, нищучи вороже панування на українській землі; що на руїнах займанщин, на визволеній від наздників соборній Україні, творила б нове життя великого вольного народу.

І ось з метою бути пропачатором таких *ключів* виходить «Український Націоналіст». «Український Націоналіст» це вияв творчої думки тих синів Українського Народу, що во главу своєї програми, свого діяння поставили *ключ*: *Україна понад усе!* а які боротьбу за створення *Самостійної Соборної Української Держави*, без якої не може бути вільного і повного життя Української Нації, боротьбу єдиноможливим і єдиноправильним та єдинопісним шляхом *Української Національної Революції* — виявили найвищою ціллю свого життя. «Український Націоналіст» — це орган тих, що серед загальної розітчі громадської думки, серед суматохи *ключів*, *зневіри* і *переляку* слабодухів і маловірів, їх упокорення перед *лицями*, *московськими* та іншими *наздниками*, і *жебравня* ласки у *ворогів*, — одинокі залишилися *твердами*, *непохитними*, *незломними*, *неугнутими* перед *ворогами*. Це орган тих, що ані на хвилину не кинули *визвольного прапора* України. Це слово тих, які *скуті в міцні, залізні лави Організації Українських Націоналістів*, *одинокого речника* і *хоружнього Визвольної Української Ідеї*, ідуть до боротьби за *національне і соціальне визволення Українського Народу, за повну і всебічну розбудову, ріст і могутність Української Нації*.

Дія і *ключі* українських націоналістів — це ті *дороговкази* на *визвольницькому, тернистому шляху*, що одинокі вказують *правильну* путь у *величне майбутнє Української Нації*. *Визвольницький прапор* Організації Українських Націоналістів (ОУН), це те *знамя*, під *яким* *побідою!*

Шлях, який вказують українські націоналісти — *трудний, встелений терням, злитий кровю і позначений довгим рядом могил найкращих синів, борців за долю і волю України*. І тільки цей шлях *заведе до Великої Мети!* Тільки по ньому *ступавачи* і *великим збірним героїсмім* *вусиллям* *побороючи* *перешкоди*, *крізь* *труд*, *агаріща* і *кров* *дійдемо до мети*, яка *непереможно* *манить* і *владно* *кличе* *нас до боротьби за нове вільне життя у Самостійній Соборній Українській Державі*.

15

У квітні 1933 р. Є. Коновалець у листі до Є. Онацького писав стосовно маршу «надсилаю Вам проект маршу українських націоналістів, який видається мені більш вдалим від того, що ухвалено в Празі, і проти якого я протестую. Прошу дуже вчитатися у цей другий... До цих слів написано музику в Бельгії. Всі погоджуються, що музика гарна, сильна. Але мушу признатися, що українцям вона трохи чужа, а головно тяжка до виконання. Я переслав усе до Праги і просив, щоб знайшовся хтось та виправив музику, чи написав нову...» [9]. Ця ініціатива Є. Коновальця залишалася не реалізованою.

Якщо герб та гімн були визначені та затверджені, то Прапор ОУН у 30-х роках, з невідомих причин, не був остаточно затверджений, хоча згідно із ухвалою Проводу передбачалося створення організаційного прапора, бо затверджуючи у 1932 р. герб ОУН Провід повідомляв, що він має бути «на

прапорі, печатках, фірмових банкетах» тощо.

У підпільних умовах, в яких довгі роки діяла ОУН, використовувати прилюдно та навіть зберігати прапор було складно і небезпечно. Відомо, що прапор ОУН вільно використовувався у 1938–1939 рр. на Закарпатті як прапор парамілітарної організації «Карпатська Січ», що зафіксовано на багатьох фотографіях того часу, зокрема на фотографії проведення з'їзду «Січі» у 1939 р. (рис. 16).

На Четвертому Великому Зборі українських націоналістів у 1955 р. прийнято Правильник церемоніалу, де подано опис емблеми прапора, печатки ОУН. «Прапор ОУН є блакитний, зі золотим тризубом з мечем в центрі полотнища. Довжина полотнища б одиниць, широта 4 одиниць. (Виміри полотнища 120x120 см) Тризуб вміщений у центрі» [10].

Остаточно організаційний прапор ОУН затверджено у 1964 р. на П'ятому Зборі українських націоналістів: «1. Прапор

Організації Українських Націоналістів. Прапором Організації Українських Націоналістів і її бойових формацій в Україні був блакитний прапор з золотим Тризубом з мечем, уміщеним в центрі полотнища. Під цим прапором ОУН і її військова формація — Карпатська Січ — ішла від перемоги до перемоги і від жертви до жертви. У 25-ліття Зриву Карпатської України, в ВЗУН приймає на вічні часи для ОУН, як її прапор, — блакитний прапор з націоналістичним Тризубом у центрі» [11] (рис. 17).

Після розколу ОУН і утворення у 1941 р. ОУН-самостійників-державників (згодом ОУН-революційна) на чолі з С. Бандерою, остання на своєму ІІ ВЗУН у Кракові у квітні 1941 р. прийняла серед іншого спеціальні «Окремі постанови», якими затверджено новий прапор та скасовано використання емблеми «націоналістичний тризуб».

«Зовнішні форми, жвивані в Організації, не були до цього часу узгіднені в однородний і зобов'язуючий спосіб. Вводиться в цьому напрямі деякі точніші устійнення й зміни відносно зовнішніх символів та організаційного привіту.

1. Організацію обов'язує тільки загальнонаціональний Тризуб Володимира Великого в формі введених Центральною Радою. Касується звичай жвивати Тризуба з мечем, як відзнаки Організації.

2. ОУН уживає свого окремого організаційного прапору чорної й червоної краски. Уклад і обов'язуючі пропорції будуть ухвалені окремою комісією» [12].

Характерно, що спочатку його була чорна смуга, а нижня — червона, але вже досить швидко порядок кольорів було змінено — червоний згори, чорний — внизу.

Таким чином ОУН-р відмовилася від офіційної емблеми ОУН що використовувалася в період, коли цілісною ОУН керував С. Коновалець.

До речі, закиди, що державний тризуб «зіпсований» поєднанням з мечем, робилися також представниками емігрантського середовища ще на початку 30-х років. Та ніхто не заперечував проти емблем молодіжних організацій «Пласт», де тризуб переплітався з тризуб з птахом.

Досить швидко практика діяльності показала необхідність мати власну емблему. Автором первісного варіанту емблеми ОУН-р був Р. Лісовський, той самий художник, що у 1932 р. створив емблему ОУН. На жаль, нам не відомі якісь організаційні ухвали ОУН-р про затвердження організаційної емблеми — коло обведене тонкою смугою, в яке вписано рівносторонній трикутник, вершиною до низу, де розміщено стилізований хрест, нижній промінь якого витягнутий у вигляді лева меча; в сегментах кола вміщено літери ОУН, О — вгорі, У — ліворуч, Н — праворуч. У центрі хреста — тризуб. Найраніше зображення емблеми відомо на документі, що датується 30 липня 1941 р. (рис. 18).

Недатований документ літа 1941 р. «Членам, симпатикам і прихильникам ОУН» за

16

підписом Краєвого провідника містить такий опис емблеми: «Організаційним знаком є: Чорний рівнораменний трикутник підставкою в гору, на ньому червоний хрестомеч, на хрестомечі золотий Тризуб. Над підставкою буква «О», по лівій стороні знамені трикутника буква «У», по правім «Н» (разом ОУН). Трикутник вміщений на золотому полі» [13].

Ідея організаційного червоно-чорного прапора та емблеми ОУН-р «відштовхувалися» від концепції ідеолога ОУН О. Вассіяна. Один із приятелів Ю. Вассіяна Б. Гошовський розповідав [14], що коли «у вересні 1939 р. почалася німецько-польська війна Ю. Вассіяна опинився в Кракові під німецькою окупацією. Тут доводилося часто зустрічатися з ним і дискутувати на різні теми. У час дискусії ранньою весною 1941 р. ми знову говорили про «ієрархію в синтезі життя» — про землю, кров і духа і тоді Вассіяна задав знову про свою концепцію українського національного прапора — і саме тоді я сприйняв що його концепцію куди глибше, як чотири роки тому, влітку 1937 р. у Бродях. Вона мене просто таки захопила і чи не наступного вже дня під час чергового спільного обіду із Степаном Ленкавським¹³ в одному з краківських ресторанів я розказав йому цю Вассіянову концепцію прапора» [14].

Б. Гошовський подає опис проекту прапора Ю. Вассіяна: «чорний трикутник (непрямокутник) — символ землі, червоний хрест на ньому — символ крові, у перехресті хреста блакитний круг — символ духа. А на блакиті круга — золотий тризуб» [14].

Про ці самі події розповідає активний діяч ОУН-р М. Климшин: «Одного дня сидів один з малярів (Р. Лісовський — автор) із Е. Козаком, чекаючи на інших у «Полтаві»* [15], й виявив охоту взяти участь у конкурсі на прапор ОУН, але ще не має ідей. Е. Козак нашкіцував злегка свій помисл і це подобалося тому маляреві, але сказав, що це не його ідея. Тоді Е. Козак упевнив його, що він не має претензій до того, ані не хоче брати участі в конкурсі й тому, якщо він це гарно оформить, може подавати як свій

проект. Він погодився, і так зробив. Той проект прийнято і він тепер є прапором ОУН з червоно-чорною краскою, які визначають український чорнозем зрошений червоною кров'ю героїв-борців за волю України» [16].

У цитованому вище недатованому документі літа 1941 р. подано опис прапора ОУН-р: «Організаційним прапором ОУН являється прапор кольорів червоного і чорного (червоний з гори, чорний з долини). Значіння кольорів таке: червоний — кров, чорний — земля» [17] (рис. 19).

Після відновлення діяльності та легалізації структур в Україні ОУН провела свій перший в Україні, а взагалі XII Великий збір українських націоналістів, де ухвалила серед іншого Статут ОУН, що 24 вересня 1993 р. був зареєстрований Міністерством юстиції України. Статут у пункті 1.5 визначав: «ОУН використовує власну символіку: прапор, вимпели, емблеми, тощо, які є її символами і відмітними знаками, затверджені Проводом ОУН та зареєстровані у порядку передбаченому чинним законодавством України». Тоді ж у Мін'юсті зареєстровано емблему та прапор ОУН.

Емблема традиційна з 1932 р., але вміщена на шит синьої барви, що обведена золотою смужкою по периметру. Прапор затверджено ідентичний ухваленому у 1964 р. Сучасне українське законодавство не вимагає від громадських організацій та політичних партій офіційної реєстрації гімну. ОУН в Україні до сьогодні використовує «Марш українських націоналістів» як свій гімн. На XVI Великому зборі українських націоналістів, що відбувся у травні 2003 р. у Києві ухвалено кілька змін у Статуті ОУН, зокрема було внесено опис емблеми, прапора ОУН та вказано, що гімном ОУН є «Марш українських націоналістів».

ОУН-революційна чи ОУН-бандерівців не формалізувала своє становище в Україні, не зареєструвалася ні як політична партія, ні як громадська організація, відповідно не легалізувала свою символіку.

Натомість за ініціативою і силами представників ОУН-революційної 1993 р. створено політичну партію під назвою Конгрес Українських Націоналістів (КУН), яка від тоді легально діє в Україні. В основу емблеми КУН

покладено емблему ОУН-р у 1941 р., зображення якої обведено подвійним колом, між лініями розташовано круговий напис «Конгрес Українських Націоналістів». У низу напис розділяє шестипроменева «сніжинка».

Прапор КУН також взятий від ОУН-р. Це прямокутне полотнище поділене на дві рівновеликі горизонтальні смуги червону та чорну, верхня смуга червона, нижня чорна.

У роботах деяких поважних дослідників, можна зустріти твердження, що символіка ОУН-р використовувалася, як символіка УПА, що не відповідає істині. УПА використовувала виключно державний тризуб і національний синьо-жовтий прапор. Зрозуміло, що члени ОУН і взагалі структури ОУН в УПА могли застосовувати організаційну символіку.

Символіку ОУН використовують з певними відмінами і поєднанням з іншими символами, або і без них, у своїх емблемах українські ідеологічно споріднені організації в діаспорі та в Україні.

Список літератури

1. **Документи і матеріали з історії Організації Українських Націоналістів.** Т. 1. 1927—1930. — К., 2005. — С. 41.
2. Там само. — С. 33.
3. Там само. — С. 31.
4. Там само. — С. 49.
5. Там само. — С. 38.
6. **Офіційна частина.** Провід Українських Націоналістів. Звідомлення 4 // Розбудова нації. — 1929. — Червень-липень. — Число 6—7.
7. **Від Проводу ОУН.** // Розбудова нації. — 1932. Січень-лютий. — Число 1-2. — С. 29—30.
8. **Офіційна частина.** Від Проводу ОУН // Розбудова нації. — 1932. — Липень-серпень. — Число 7—8. — С. 54—55.
9. **Онацький Є.** У вічному місті: записки українського журналіста. Роки 1931—1932. — Торонто, 1981. — С. 373.
10. **Витяг** із Правильника церемоніалу. — Серпень, 1955. — Архів ОУН.
11. **Два етапи.** Матеріали п'ятого і шостого Великих зборів українських націоналістів. — Б. м., 1966. — С. 60.
12. **ОУН** в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929—1955 р. — Б. м., 1955. — С. 44.
13. **Відновлення Української Держави в 1941 році.** Нові документи і матеріали. — К., 2001. — С. 46.
14. **Гошовський Б.** Хто ж автор нової концепції Українського Національного Прапора? // Календар альманах «Нового шляху» Гошовський Б. Мислитель, ідеолог, публіцист // Вассіяна Ю. Твори. Степовий Сфінкс. Т. 1. — Торонто, 1972. — С. 24.
15. **Климшин С.** В поході до волі. — Т. 1. — Торонто, 1975. — С. 300.
16. **Відновлення Української Держави в 1941 році.** Нові документи і матеріали. — К., 2001. — С. 45.
17. **Статут Організації Українських Націоналістів (ОУН).** — К., 1993. — С. 1. (машинопис).

* «Полтава» - назва кафе у Кракові, де збиралися українці.